

הלכות ברכות התורה ב' - הפסק

גמ' ברכות יא: ורש"י

א"ר יהודה אמר שמואל: **השכים לשנות עד** שלם וסרל רע: שכבר נשטר שלא קרא ק"ש צריך לברך משקרא ק"ש באהבה רבה. שיש בה מעין ברכת המורה וכן נלמדו ללמוד וללמד לשמור ולעשות ולקיים את כל דברי תלמוד תורתך¹ ותלמודיך מקי לרעין:

2) תוס' ברכות יא:

א"ר רבה אהבה רבה ונעריה אהבה עולם²: **שכבר** נשטר באהבה רבה עד ה"ב נימרינו **בירושלמי** י"ט הא דלמרי³ ככר נשטר באהבה רבה והוא ששנה על אחר פירות לאלתר שלמד מיד באלו מקום. ושאל הרב ר' יצחק בגין את שאר אלו תומדין מיד להשתר תפלה השמר לעם אהבה רבה והולכים כך בכל תלמוד עד אהבה רבה או יומר אלא אין את מצרכין ברכת המורה פעם אחת כשאלו מתחילין ללמוד. והשיב ר"י דלא קיימא לן כחזונו ירושלמי הוילא וגמרי קיימא לן לאו רזא דאין לברך לאלתר ללמוד. ועוד אפי' לפי הירושלמי דוקא אהבה רבה דלא רזא עיקר ברכה לברכה המורה דעיקר אהבה רבה (ד) לק"ש נתקן ובשילם היא⁴ אינו נשטר מברכה המורה אלא אם לימוד וכן גם לא עשה היסוד הדעת. אבל ברכת אשר נהגו בני זרכת לעסוק בדברי תורה שהן עיקר לברכה המורה פטורות כל היום. וא"ת מתי שנה מברכה שצריך לברך על כל סעודה ופטורה לישב בסוכה. וי"ל דשתי תורה שאיני מיישב דעתו דכל שעה אלו מחייב ללמוד דמתי⁵ והגת ו יומם וילה⁶ והיו כמו יצטע כל היום⁷ על הפסק. אבל אכילה בטובה יש שעה קצרה. וא"ת מתי מה אין את מצרכין לישן בסוכה. וי"ל דברכה דלחילה שמצרכין לישב⁸ פטורה. אי"ל משום שמה לא ישן והיו ברכה לנעלה שהרי אין צדו לישן כל שעה שיראה. והיה לומר ר"ת כשאלו עומד ומתעורר ללילה (שמעתי⁹) ללמוד שא"ל לברך ברכת המורה ומה שמרכת המורה של אהבה רבה שפירטת על שמיית

3) רא"ש ברכות פ"א ס"י יג

בבבכה של אהבה רבה [א] דלא יתחייבו ללמוד ברכת המורה אלא בשונה על אחר. ואם שנה לאלתר או נראה ברכה ללמוד כמו לשם ק"ש. ואם לא יצטרך לברך כל אותו היום אפילו נסעו ללמוד ויחזור וילמוד. ר"י (ה) וכן [ב] העמך על המורה ולמד אין צריך לחזור ולברך אם הפסיק באמצע לכן הולך [ג] לומר והוא ששונה על אחר על המורה באהבה רבה. ולא על המעבר ברכת המורה [ד] דלא היה חייב לה לו להשמיטו בעמלה דהפסק ששאלנו עסק הדיו הפסק ואיך לחזור ולברך על שכן הנשטר באהבה רבה. [ו] וי"ל דאין מילוק בין הנשטר בברכה המורה לפטור באהבה רבה. מכל מקום מסתבר שמי אדם שרגילין תמיד לעסוק במורה (ש) אפילו ושיחולין לעסקיהן ממנהיה לעשות זרכיהם כדי לחזור וללמוד ומתמיד דעמיה על לימודם לא מתיב הפסק לעינין [ז] וכן אם למד כלילה [ח] הלילה [ט] הולך אחר היום [י] ואין צריך לברך כל זמן שלא יישן. (ש) ולכן [ע] מי שרגיל לישן ביום שינת קבע על מטתו הו-הפסק ואיך לחזור ולברך בימלא

5) רבינו יונה ברכות דף ה: מדפכה"ר

והגין ויהוה ויעטם המנהיג מפני שמהגו לומר בכל יום אלו בברכות קודם ק"ש ובאמת שצריך לברך פטור כל היום ובי אחרים בירושלמי והוא ששנה על אחר זהו בברכה אהבה רבה שחיובה אינה אלא על ק"ש בלבד וכשקורא מיד אין צריך לברך ואע"פ שלא ברך בבקרי ברכת המורה מפני שמתאחר ששונה מיד שקורא ק"ש ויחפלו¹ גלה דעתו שלדעת כן קרא אותה ללא חנה ידי חובת ק"ש וידי חובת הקריאה וכשקורא אחר שעה אינו נשטר בה לדיון שאין חקת חיובה אלא על ק"ש בלבד² נראה שמתחלה על קרא אותה אלא לדעת חיוב ק"ש בלבד ואינה פטורה "לקריאה שקורא אחר" אלא שקורא מיד אצל ברכת המורה שמקוניה לחיוב קריאת המורה פטורה כל היום ואין צריך לברך לכל פעם ופעם שקורא.

6) טור או"ח ס"י מז

משנתשע בו בכל יום: ז-י (א) **בא** ללמוד מיד אחר קריאת שמע ובכרתייה שחרית אין צריך לברך מפני שכרבה שניה שלפני קריאת שמע שהיא אהבה רבה יש בה מעין ברכת התורה ופטורה אותה. ודוקא אם לומד מיד אחריה אבל אם הפסיק בנתיים אינה פטורה (י) **אם** לומד מיד אחריה שאז היא פטורה ואין שביך ברכת התורה והתחיל ללמוד והפסיק אחר כך בלימודו אין צריך לברך כל היום אם הוא רגיל ללמוד לעסוק בתורה ואף כשיצוא לעסקיו ממרה לעשות צרכיו כדי שיחזור ללמוד לא חשיב הפסק לעינין ברכה: יב א"ת

8) בית יוסף סי' מז סעי' ז-י

אפילו אינו לומד עד אחר כמה שעות אינו צריך לחזור ולברך (א): וקשה לי דמאי שנה מברכה המוליא שאם הפסיק בין ברכה לאכילה צריך לחזור ולברך ומשמע שכן הדין בברכות המוליא שאם הפסיק בין הברכה לעשיית המוליא צריך לחזור ולברך ונראה לי דשמי ברכת המוליא שאין ברכה אלא על ההלל האפילה וכן ברכות המוליא אינן פחות אלא על עשיית המוליא והאפילה והמוליא אינן אצל תלמוד תורה כיון שאלם המווייב שנה להפסיק מהתעסק בו כלל כשהם ללמוד כמה שעות אחר שצריך לא מוכחא מילתא שקורא נלא ברכה דלחילה למיטר כשהפסיק בין ושה לאחרי ועוד יש לומר דלחילה עשיית המוליא כיון שאם ראה שנה לעשות עד אחר שעה ברכות פטורות בין ברכה לאכילה או לעשיית המוליא נראה שפחות ברכה אינה חורגת על אותה אכילה או אותה עשייה אצל תלמוד תורה שצריך לעסוק בה ממיד כשהפסיק בין ברכה ללימוד כל היום הפסק מאחר שנאמר וזמן שהפסיק היה מחייב ללמוד: וא"ת למה

11) שולחן ערוך או"ח ס"י מז

ברכת אהבת עולם פוטרת ברכת התורה

(ו) א אם למד (י) מיד בלי הפסק:

ח פ (ז) ויש להסתפק אי סני בקורא (ח) קריאת שמע סמוך לה מיד בלי הפסק ולכן יש ליוזר לברך ברכת התורה קודם אהבת עולם:

א י יש אומרים שאם הפסיק בין ברכת התורה ללימודו ז אין בכך בלום והנכון שלא להפסיק ביניהם יי וכן נהגו לומר פירשת ח ברכת כהנים סמוך לברכת (ט) התורה:

י [ג] אם הפסיק מללמוד ונתעסק בעסקיו (ח) מ בין שרעתו (י) לחזור וללמוד לא הוי הפסק (ט) והוא הדין לשינה י ומרחץ ובית הכסא ולא הוי הפסק:

יא יא שינת קבע כיום על מטתו (ט) הוי הפסק יב ייש אומרים דלא הוי הפסק (כ) וכן נהגו:

יג אף אם למד בלילה הלילה הולך אחר היום שעבר ואינו צריך לחזור ולברך יב [ב] כל זמן שלא (יב) יישן:

4) בית יוסף סי' מז סעי' ז-י

ולעסקיו לא הוי הפסק ע"כ: מדבריו משמע שהיה סובר דלא אמרו והוא ששנה על אחר אלא דוקא כשנשטר באהבה רבה אצל לא צריך ברכת המורה לא בעינין ששינה על אחר והיכנה שנשטר באהבה רבה ושנה על אחר והפסיק וכן אם בירך ברכת המורה ולמד בין על אחר בין אחר כמה שעות והפסיק אח"כ כשחזור ללמוד אינו צריך לחזור ולברך ואע"פ שכתב ואף אם ממלא לומר לאין חילוק

14) הגהות רעק"א על מג"א ס"ק יב

לדבריו ועי"ש. הרי דמפני חשש ברכה נעטלה נהגו שלא לברך בישן ביום ולומר לדעת ר"ת, אצל נשטר כל הלילה אין לברך. דעיקר דלא בירך. וזהו שישן בלילה צריך לברך כשאינו היום, נמנה נשטר, לר"ת אין גורל נהגו. והלאה"ש (בכמות פ"א סימן יג; ש"ס בלל ד סימן א) ששינה גורל נהגו, והוא הדין בישן ביום ועל כל הלילה שלאחריו דמנכר בבקרי נמנה נשטר. לר"ת צריך לברך דלא בעיטר וכן מעט נעם, והלאה"ש אם שינת היום או היסוד הדעת. ואשר לומר דכשאי גומל¹ צריך לברך, נשטר בברכה אהבה רבה שקודם קריאת שמע דעבידי, דיש בו מעין ברכת המורה, דומי לנאכרה רבה שמתיב. ומכל מקום נראה לי דעיקר דבר צריך לברך, כיון דלר"ת חולקין צריך לברך. וגם לדעת האב"ד (הוא"ש ברכות פ"א סימן א, ד ד"ה הל"מ) והדמיה צריך לברך. וקדושיה דלחילה רבה אינו פטור רק מה שלמד על אחר, והפסיק ליה הפסק משך [א] וכן. וגם לאיך פוסקים נפשטא דמתנא קריאת שמע לא מקרי² שחול, כגורלה מלשון

9) הגהות רעק"א על מג"א ס"ק יז

אבל בין ברכת התורה ללימוד אין שום הוה אמנא להרא"ש שיכול להפסיק, אלא צריך לחזור ולברך, דבזה אין מניין לא אין מסיח דעתו, כמו בברכה המוציא (ברכות מ) וכן בכל הברכות של מצות או הנהיגין, דדוקא באמצע המצוה או הסעודה אין הפסק מפיסד, ומניין שאין מסיח דעתו, מה שאין כן בין ברכה למצוה, כיון שאין עדיין על מה לחולל, כמו שכתבו הפוסקים. וכן הוא דבר התורה ודוקא אם כן, או שביך ברכת התורה והתחיל ללמוד כן, דוקא שלמד מיד או פוטרה. אלא שנקט כמסקנת הרא"ש שכתב ואף אם נתני לומר כן, לפי שבתשובה כלל ד סימן ב' כתב בן אלא שבתפוסקות אין מניין לומר כן, לפי שמשמע שצריך ללמוד מיד, וכן התעיק במרדכי (שם רמ"ו) וכן דברי החסידות הנוהגין, אבל כבר כתב רש"י (זכמת שלמה שם ר"ה אלא ילימוד) שאינו כן, וכן כתוב בסמ"ג [עין יט] בשם תוספות (נה"ל) כמו שכתב הרא"ש, דדוקא שלמד מיד אחר ברכת התורה.

15) מג"א ס"י תרל"ט, יז

צריך לברך, עכ"ל. והוא הדין כשיואל לעשות זרכיו ואפילו בירך ברכת המון, כשאוכל שינת אין צריך לברך שינת יצטב בסוכה, כיון שלא אהבה רבה ממנה (לבוש פ"ג ושל"ה טז). וי"ת כדוק סימן תרמ"ג כתב דמשמע במהרי"ל¹ ובשאר אחרונים דכשחזור ואוכל, חזרו ומנכר, והיינו טעמו דכל אדם דעמו מן הסתם שלא האהבה הנכונה פטורה אלא עד שעה שיחזור ויאלץ, כי לא יחזור ויברך, דר"ק. עכ"ל. ודבריו מהמיון, דלעמו מי שיש לו צינית בנגדו² ויחזוין שלא יפטרנו אלא עד שעה שיחזור ויאלץ, עד חלות, וכי יחזור ויברך בחלות, הא דהוי ליה. וגם לא ראוי באחרונים שום משמעות. לכן אין לברך, דיש לחוש לברכה נעטלה. וכן משמע תוספות בברכות

13) מג"א ס"י מז

נלילה: שיש ביון שרעתו דחזור. משמע דמי שאינו לרבו ללמוד ומנכר ללמוד צריך לברך, וכן כתב הרא"ש בשבועות כלל ד' סימן ז': י. ומרחץ. דהא צריך ללמוד דמי צימ הכסא ומרחץ: יא שינת קבע. ול"ת ודברי מתוהו ברכות פ"א אות טו [ע] כתב שרבו מהרי"י גיבנצורג נהג לברך כשצוין ביום: יב כ' זמן שלא יישן. משמע דלא נעור כל הלילה לא צריך לברך בבקרי. וי"ע, דשאלנו לנכרת הטור דספריא ליה¹ דששינה תלמי מילתא, אם לא ישן אצל לברך. אצל לפי שנהגו שלא לברך בשוין ביום, אם שן צ"ל דמה שמנכר בצוקר היינו משום שקצבו חכמים ברכה זו בכל יום דומיא דשאר² בברכות השחר, מדע³ דהא לר"ת [ברכות פ"ג, ד תוספות ד"ה שכתב] ששעומד קודם עלות השחר אין צריך לברך וכשמאיר היום צריך לברך, א"כ לדין נמי אף שלא ישן כששמאיר היום צריך לברך, שלא היה דעתינו לפטור רק⁴ ליום א' מתקנת חז"ל. ואם ישן

10) בית יוסף סי' מז

ובית הכסא [שם באו]: וכתב עוד האגור (נד ס"א) וז' הנהיגין לברך ביום אפילו אחר שנת קבע וכן ראוי לעשות כי המקיל בברכות מתקום שיש מלתוקם הרי זה לא הפסיק בין בברכות אפילו מעכבות עכ"ל. יש לתמוה דהן לר"ת¹ שיש בו לרביעי שמהם הן לברכי² הנהיגין הוי הפסק ולא חויגין מאן דפליגי עלייהו וא"כ היאך הנהיג האזל דלא כמאן והגן ייפה כח האזל משום דיש מלתוקם בברכה ואפן לא אשכחן מאן דפליגי דהא ואפשר שטעמם משום הוי הפסק כמו שאכתוב בסמוך ואע"פ שאין הלכה כמותו מפני שיש הפסק וחוקים עליו היינו בשנית לילה אצל בשינת יום מיהו יש לחוש לדבריו כי נהוגים העולם שלא לברך ביום אפילו אחר שינת קבע:

יג והמשכים בבקר יצטרפו קודם שירך לברכת הכנסת יש יז

אבר ברכת התורה. כן כתב הרא"ש סוף פרק קמ"א דברכות (שם) אצל בפתוחה שכתב רבינו סמוך לקמן אצל הפסקה כתב שם (פי טז) שהרי"ת אומר שאינו צריך לברך לפי שברכת המורה של אהבה פטורה עד שמתיב אחר וכן כתב ה"ר יונה שם (ו. ד"ה ואמר) והתוספות (יא: ד"ה נכנר) כתבו כן בשם ר"ת וכתבו דלא היראה ובכתיב מה"ר ישראל (תומת הדן סי' ט"ז) כ"כ כתב שו"ת אורח וז' וי"ל שו"ת וי"ל לברך וז' האגור (שם) כתב שר"ת הוא יחיד בדבר וז' וכל הפוסקים אומרים שיש לברך וכן נהוגים העולם: רמ"ש